

בראשית

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ראו להסים לב על ל"ב ספרות בפרשם ראשונה. ה. מדוע לא נאמר בראשונה. ז. הלא כל ראשית הוא סמוך וכלן הוא מוכרח כאשר תראה בהחיר ספיקו. ג. מדוע לא הזכיר בכל מעשה בראשית רק שם אלהים. ד. שינוי הנמצא בין והארץ היתה בקמן ובין וליבשה קרא ארץ בסגול. ה. ואומרו שנברא השמי' ביום ראשון ואח"כ אחר ימי רקיע ביום שני ומלח ימי מורס על בריאה ולא על חיזוק כח"ש וימי אור שמקדם לא היה. ו. לריך להשכיל מכות חכו ונכו ומשך וא"ל שסם נעדרים כי חלינו לח"ל בחס' חגיגה (ק"ג ע"ה) שחשבו עשרה דברים שנבראו ביום ראשון וחכו ומשך מחיינים א"כ מהו נבראים ולפי זה לריך להבין ביאור הית' חכו וכו'. ז. מדוע לא הזכיר בפרס וכו' וכן ביום לטון בריאה. ח. להבין מהו רוח אלהים. ט. מהו פני המים עדין לא הזכיר כלל מים. י. מדוע נאמר פטם ויברא. ופטם ימי. ופטם יעש. יא. מהו ויבדל וא"ל שהאור והחשך יסתמשו יחד. י"ב. מדוע נאמר ביום ראשון יום אחד. י"ג. מהו וימי מרביל שמשמשו לטון ליווי וכן מהו יעש ויבדל. י"ד. מהו וימי כן. ט"ו ואומרו ביום השני ויקרא אלהי לרקיע שמים. הלא כבר הזכיר שמי' ביום ראשון. ט"ז. מהו לטון ולחוקי. י"ח. מהו חדש' הארץ דשא עשב. י"ט. מהו שמי' וימי כן ואח"כ אחר ותולא הארץ. י"ט. להבין ואומרו ברק' השמי'. כ. מהו אות' ומועדי' וכו'. כ"א. במחמ' ויחן אות' אלהים ברקיע לא שיש לאות' ולמועדי' וכו'. כ"ב. הלא האור נברא ביום ראשון ומהו המחורות שנבראו ביום רביעי. כ"ג. מדוע לא הזכיר בריאה בזוכבים. ואומרו שני המחורות הגדולים ואח"כ אחר את המחור הגדול ואת המחור הקטן. כ"ד. מה זה לטון שרן נפש חיה ובבכהם לא נאמר נפש בהמה. כ"ה. מה זה את כל נפש החיה הרמשת אשר שרט. כ"ו. מה זה ויברך אותם אלהים לאחר פרו ורבו. חכו לאחר. כ"ז. מדוע אחר פרו לטון ליווי. כ"ח. שאמר תולא הארץ וכו' וימי כן ואח"כ אחר יעש וכו'. כ"ט. לטון נעשה אדם. ל"א. ויאלתר אלהים הכה נחתי וכו' וכו' א' מעשרה מחמדות וסיים וימי כן מה הויה היתה ואיזה בריאה נברא בזה המחמור. לא. הסביל שבין עשב וזרע ובין ירק. ל"ב. מדוע לא נאמר זרע אצל ירק כמו אצל עשב. ותחלל החיך בביאורו לשכט חדרטו כל א' על מקומו. בראשית ב' הוא ב' הזמני. כמו ביום. מפני שהזמן עגמו נברא וכו' מורס על עת הבריאה שהיה בחלק הראשון מחזון הנברא דע מה שבה מאמר ראשית ולא ראשון. גס שאינו בא כחשפטו לסיית דבוק כמו בראשית מחללת ויחזיקו כמו שמראה בדברי רש"י ז"ל. אפס אס חתבונן. חשכיל שבהכרחי לבוא בחללת הבריאה מאמר ראשית ולא ראשונה. כי הסביל בין לטון ראשית. לראשון. הוא. כי חלת ראשון נופל בבחינת זולתו השני לו. אבל ישייר כי עדין נחלל זולתו הקודם לו. ד"ח א' ב' ג'. ב' הוא ראשון לב' בערך סג' אפס לא בערך א'. ומלת ראשית סוגת להורות על ראשית ההחלטי אשר לא ישייר דבר נחלל קודם לו. לכן תחלל מאמר דבוק כמו ראשית מחללת ויחזיקי' כי סס לא יתכן חלת ראשית לבד. הטפל על ראשית ההחלטי לכן הוא מטרף אל מחללת ויחזיקים. כי בערך הסך מחללתו הוא ראשית לו אפס בחללת עתם הבריאה לא יתכן לבוא מאמר המחטרף אצל הסכרתי לסיית ראשית לבד כי לו חשפט הסכרס הקודם לכל המחללים בלתי מטרף אל זולתו להולא מדעת החי' מאומרי' שהיו ב' מומרים קדמוני' מיללס. ומה שסכרתי רש"י ז"ל שהמים קדמו

אדרת בראשית אליהו

חמפי שהשמים וברא'י חמש ומים. סחירתו תראה בפסוקים הבאים: ברא בניו כל מפרשי
 סדה. שמורה על דבר מחודש יש מאין אבל מה יאמרו ויברא אלהים התנינים הגדולים. וכן
 יברא אלהים את האדם בללמו. וכן מה שחקנו קדמוניו בכל ברכת הנהנין בורא פרי האדמה.
 בורא פרי העץ. ושארה כללם הידוע מעל. ונראה כי תואר הנמלאים נחלקו אל שלש אלה והוא ענש
 חקרה דבוק. חקרה שאינו דבוק. ד"ח כלי עץ חמאל צו. העץ הוא ענש. תואר השולחן בכמות
 היא חקרה לכל אשר יתכן הפועל יטעו אם להכיות קערורות או מרובעות בללעותיו. והם המקרה
 הוא דבוק אל העץ ולא יתפרד ממנו. אפס חקויו ואופן הדרתו הוא חקרה שאינו דבוק. כמו
 משימת השסר והוד גווט. אבל נלמד אליו ונטפל אליו. ושלשה תנאי הנמלאים נקבו בשמות.
 בריאה. יצירה. עשיה. מלת בריאה הונה להורות על חידוש הענש. אשר אין בזה הנבראים
 אפי' כולם חכמים וגבויים לחדשו. כמו הדומם או הנומח וכל מיני מחביות. יצירה נופל על זרת
 הדבר בכמות. והוא המקרה הדבוק. עשיה יתכן על תיקון עשיתו. והוא שאינו דבוק. ואלל
 בריאת האדם נאמר שלם אלה. ויברא אלהים את האדם בללמו. ויור' ה' אלהים את האדם
 עפר מן האדמה. ויאמר אלהים נעשה אדם בללמינו. בריאה לעומת נשמתו ללם אלהים. יצירה
 על צור ותואר אצוריו. ועשיה על אופן תיקויו הנטפל אליו בשמירת בריאותו. כמו ויעש ה'
 אלהים לאדם ולאשתו כחנות עור וילביסם. לכן נאמר ויברא אלהים את התניני' כי הם בבחינת
 העץ. וכן תיקנו בור' פרי כי אינו בזה כל הנברא'י לחדשו בעצור שהוא ענש פועל ה'. וכן
 אחר יור' אור ובורא חשך עישה שלום חמפי שהענש והחקרה יבטלו. בבחינת דבר מי מהם
 יקום כמו שראינו בחומר המי' אשר נמלא לו ב' חביות שניות קר ולם. ולא ידענו איה מהם
 ענש ואיה מהם חקרה. אפס נשכילם כאשר יתפסרו המים אז הקרירות הולך חממו. רק
 הלכות לבדו קיים. מזה נדע שהלכות ענש לו ולא הקרירות וכן מזה תבין ותשכיל. בשני חביות
 אלו. המנגדים והם אור וחושך ואין ידוע איה מהם הענש. אפס כאשר חשך השמים בגלגל
 יעדר האור ושאר החשך קיים. וכן בענש היום כשיסיגור הבית והחליות מבווא האור. יגיע
 חושך ויתפשט בכל פנות הבית ולא נדע אופן הגעחו. אז תשכיל כי הוא ענש הבריאה. אפס
 האור דוחה את החושך עד חקום שקרני זיוו הודו מנעת. וכאשר יעדר חקבילו אז נשאר קיים
 על מחביותיו. לכן על חידוש החושך נאמר בריאה בורא חושך בעצור שהוא חומר ענש שאין
 כח השכל לידע תוארו. ועל זכות האור מונה מלת יצירה. כי גבול סם לו. לדחות החשך כפי
 כח ממסלתו והפקת נוגה. כמו זרת הכלי הוא בכמות. קן זרתו הוא בגבולו אשר לא יעבור.
 ועשה שלום הוא תיקון העולם ומולאו. זה לשון הזהב של מורי אבא הגמון זללה"ה. ברא הוא ענש
 הדבר ואפילו יש מים כמו כל ברכת הנהנין בורא פרי האדמ' בורא פרי העץ והרבה כיוצא.
 יצירה הוא צור הדבר ההוא כמו האצור'י באלם וכמותו ואיכותו בגדל ומדתו ועשיה היא תיקון
 הדבר בשלימותו ואף בדברים שחן לגופו כמו ויעש כ' כחנות כ' עשה לו את החיל כ' עשה
 את כל הכבוד וכיוצא עכ"ל הנבחר. אלהים הוא מורה על כח המנהיג כל העולם ומולאו. ומצט
 אל כל מעשיהם. וסם הזה הוא מושאל אל כל מנהיג ומשגיח. כמו עד האלה' יבוא דבר שיהיה
 וכן המלאכ'י לכן חמאל אלו זה הסם אלהי אלהים חמפי הכל כוכב בחסיו הוא מחפיע אל כל
 העולם. ח"ס רז"ל (פסחים י"ד א') שכל היסוד כולו חמת כיכב א' יושב. אפס ההשפעות
 מתחלפות. בהשפעות הכוכבים. הא' מחפיע חיים. הב' עושר. הג'. גבורה. ה"ד בניס. וכן
 כולם. וסיעור ההשפעות כמספר הכוכבים. והס"י הוא אחד באחדות. הוא המחפיע לכל כוכב
 וכוכב כפי הכשר קבלתו לכן נקרא אלהי אלהים. וז"ש המחשיר מונה מספר לכוכבים. לכלם
 שמות יקרא. גדול אדונינו ורב כח וכו'. כי הס"י ב"ה השגחו לא יגיע לנו כי אם בהבטח מעשה
 דיו ופועלו כח"ס (והלים ח' ד') כי אראה שחך מעשה אלנעוחדך ירח וכוכבים אשר כוננת
 וכו'. וכאשר נוכל להשיג כח והנהגת כל כוכב וכוכב. אז נשכיל מה רב כח המחפיע לכל א'
 וא' ח"ס (תהלים קח"ז ד') מונה מספר לכוכב'י לכולם שמות יקרא פי' לכל א' יקרא בשם אחר

אדרת בראשית אליהו ב

כפי השתנות פעולתם בעולם השפל כמו שאדם קרא שנות לחיות הארץ. כפי כחם וחכמתם. ואחר דוד ע"ה הבט נא וראה גדול אדונית ורב כח העתון לכל כוכב כח מיוחד וכח נקרא אל לכן נקרא אלהים בלשון רבים כי הוא סובל הכל ומשפיע לכל א' וא'. ונקרא אלהי ישראל וכן אלהי אבותינו אברהם יצחק ויעקב לפי שהיו מושגים' מאתו השגחה פרטיות. וכן ויפלא על פיהם ויאמרו ה' הוא האלהים לפי שהיו מודים בגדול העולם אבל אמרו עבד ה' את הארץ ונטשו ביד המלכות יכשראו שינוי הטבע ופלא על פיהם חפני הכלימה על דעתם המושגת והדור שה' הוא האלהים המשיגה בפרטות. ושימט בקול עבדו. חס שאננו אומרים ה' אלהינו מלך העולם. עליו משיגה בפרטות. כמו וידע אלהים ידיעה פרטית ושל חיבה. ועל כל האמונה הוא מלך העולם כח' ימלכותו בכל מושל' בע"כ שלא בטובת' ולכן נקרא מלך הגוי' כח' מי לא יראך מלך הגוים. ח"ל בלוקטין ח"ג דף קכ"ג א'. אלקים כ"כ בכל מעשה בראשית כי כל מעש' יש בו ב' דברים עלמיות ומימות. ועלמותו נעשה בשם אלקים ומימותו הוא בשם הוי"ו ב"ה שחמ' את כולם ואין השם שוכן אלא באחד אחד שכללו כל הבריות. ח"ס הזכיר שם מלא על עולם חמ' ר"ל מלא כנ"ל ובחילתם שהעולם מלא ועדיין עשה פעולת חדשות עד והאל' ידע ואמר ה' אלהים עכ"ל הזכיר. ובדף קנ"א ב' כתב ח"ל. ברכה כתבו שהיא לשון ברכה והם אמרם כמנין אדמים והם החללים ההולכים אל הים והם אוחיות אלהים' והים הוא י"ם מל"א שהוא מלא שומד הקב"ה שהמלא מחזיק את המלא עכ"ל. ורש"י ז"ל פי' בחללה עלה במחשבה לברא במה"ד וראה שאין העולם מחזיקים שחק עמו ומה"ד. ח"ו אין בו ית"ש שימי רען רק סוף המעשה' במחשבה' חללה ובי"ה ה' טר עולמים עה"ו ועב"ב. וסוף המעשה הוא עש"ב והוא בינה וגבורה עלה במחשבה חללה. וראה שאין העולם מחזיקים בלי עולם המעשה וחקק עמו מזה הרחמים עולם חסד יבנה והוא עש"ז: את מונח לסודות על עולם הפעול. כמו ראובן הכה את שמעון. אם ה' נאמר ראובן הכה שמעון לא נדע מי המוכה ומי המכה. ואת יורה על המוכה והוא שמעון ומה שאר"ל (עיין בתוספת חגיגה י"ב ע"ב שהוא מדרש ופליג אגמרא דין וע"ס) את השמים לרבות תולדות השמים רבו ספיקותיו א' איך נשמע ממלת את תולדותיו. שנית. כי מלת את אינו מיותר. והוא הכרחי כאשר ביארנו. אך תשכיל כאשר תחבוק. על מה אדני דרשות ר"ל הטבעו. והוא כי כל מלה וס' ופועל. הוא מחוץ בהבנתו. למהם ביאורים. והפסג מחמ' הוא כפי ביאור המלה לפי המשך ענינה. וכדרש. הוא כפי הבנת ביאורו המחוקק לו כמו שחמ' במלת את וחוסף לקח במל' אחרות. כי הבנת מלת את הוא לשני פנים הא' המורה על עולם הפעול. ואופן ה"ב בהבנת מלת את המורה על דברי המחוקק כמו אחי אתך. ולפיך השקפת ביאורו הפשוט מלת את הכרחי כאן. ודח"ל הוא כפי הבנת המחוקק את השמים. עם השמים ודרשו תולדות השמים. ובזה. יובן דברי המדרש ח"ל ר"י שאל את ר"ע וא"ל בשביל ששומע את נחום איש ג"ז הדין את דכתיב הכה מזה ח"ל אם נאמר בראשית ברא אלהים שמים וארץ. היינו אומרים שמים אלוהות הן ח"ל כי לא דבר רק הוא חכם ואם רק הוא חכם למה שאין אחס יודעין לדרוש אלא את השמים לרבות ממה ולבנה ומחלות. ואת הארץ לרבות אילנו' ודשאין וג"ע עכ"ל. בהשקפה ראשונה חסדית ר' ישמעאל בלתי מובן כי ר"ע הראה לו שאינו מיותר והאריך ריבה מיותר. אבל תשובתי חמאל בלשוני הפל. בזה שאמר שאין אחס יודעין לדרוש. כי לפי הפסג אינו מיותר והוא הכרחי. אבל לפי הבנתו השמח שהוא מחוקק אין אחס יודעין לדרוש כמו שכתבנו שדרש יובן מאופן המחוקק אל החיבה דרש לרבות ממה ולבנה וכ' כמו שה' כחוב עם השמים. ובזה תשכיל דח"ל (ומדרש רבם פרש"י ס"ג) ורב יעבד צעיר זכה כי מפני שלא נאמר את צעיר או בלעזר לפיכך חמ' בבחינתו: השמים קדמוניותו מפרסי הדת הבינו שהוא מלה מורכבת מאש ומים (חגיגה י"ב ע"א) ומש יעשו במלת שמי השמים. וכן בלשון ר"ל שמי קיר. אפס מלת שמי נגזר משם. המורה על דבר המקבילו מרחוק. לעומתו. כי בשמחית הדבר או בגובהו. ומלא שמי ראשית הא' הקרוב אליו

אדרת בראשית אליהו

אלו. והשמיט פאת המקביל. על הראשון. אחר מלת פה. ועל השמיט טפל לשון שם. ועל כל מחלל שולם השפל אחר שם במקרה. כפי השמטת הזמנים והמקומות. ד"ח כאשר ישכון האדם בלשון הטעם יאמר על אפך. פה. ועל דרום המקביל. שם. וכאשר יעתיק משכנו לדרום הטעם. לא יקרא לפאת אפך שם. ומלת שם בעצם. לא טפל לקרות כ"ח על קנה שאין באפשרות להגיע שם והוא הרקיע כח"ט ח"ל (סוכה ס' ע"ח) מעול' לא ענה חשב לחזם. והמים הוא לשון גבוה כמו ערים נטרת וגדולת בשמים. וכן בלשון ח"ל שמי קורס. וכן שמי שמים לשון גבוה על כל גבוהים. ומה שהנחה שמים לשון רבים כן הוא ומדך לה"ק לקר' על חלק ח' מחלקי התחליתות בלשון רבים כמו רכב ורחיים יד ימים חפמי שהמה נאמרים יחד. ק הרקיע' ט"ן המה למספרן יחד יתלכדו ולא יתפרדו: ואת הארץ את הוא חזרה על עטם הנפשל. וי' הוא ר' העיטוף דע מה שבא האלף של הארץ קמוצה לא חפמי שבו סוף פסוק כי גם בתחיל הפסוק והארץ סימך חבו וכו' בזה ג"כ קמוצה אשם הקצון בא להורות שמונתו לכלול כל סד יסודות שולם ומולו עד לגלגל השמי. וארץ בסגול הונה להורות רק על יסוד העפר והיא היבשה לבדנה. דע שכל הרקיעים יחד נקראים שמים הוא שם הכלול וכל אחת לבדנה יש לה שם הפרטי. וכן הכוכבים כלם בכלל נקראים כוכבים. וכל ח' יש לה שם בפני עצמה כמו ש"ח"ס מנכ"ל. ויש בכך אחת מיוחדת אשר שם הפרטי שיה לשם הכללי והוא חול כוכב. קן רקיע התחמונה שם הפרטי שלה שיה לשם הכללי ונקרא בעצמה ג"כ שמים. ומה שבא ס"ח בתחלת חיבת שמים וארץ. הוא חסוב האמור על העתיד כי בא בתחלתו להורות על ד' פנים. ח' הוא היסוד. ג' הוא המפורסם והמקובל. ג' הוא העלה. ד' הוא האמור למטה. וכן אחר יוסף שמי וים הסביעי ולא אמר יום המתיישב חולתן. חפמי שמים והסביעי שמי ונאמרו עוד בשמים כמו וכו' ביום הששי והבינו וכו' ביום הסביעי ילאו וכן העם ללקוט. אל יא' ח'ס ומחוקקו ביום הסביעי. אפס שאר ימי המעשה לא נאמרו עוד בכל ספרי אר"ך לכן לא נכתב בכך ס"ח בתחלתן. וכן שמים וארץ נאמרו ונאמרו פעמים שונות נכתב ס"ח בתחלתן. הביטה וראה ותחלל בפסוק ראשון שבעה חיבות ובהן. כ"ח אוחיות. ד' פעמים ו' כעד ד' עולמות סימך אר"ע. בראשית ברא הוא שולם הבניאח. אלקים הוא אילנות ב"ס. את השמים ואת הארץ המה עולמות היישר והעשוי את השמים יש בכך שבעה אוחיות ומחלקו לב' חיבות של ג' וכו' אוחיות. לכלל שבעה הרקיע' שחלקו ג"כ שים בפני עולמן ותחם בפ"ע. ולא פליגי רב יסוד' וריש לקיש בנח' חגיגה דף ר"ב במחלואת אלה שם משב בכללות כן נחלקים לשני' השמים ותמי השמים. מה משב בפרטות כן נחלקים לשבעה. ואח"ל רקיע שבו מחה ולבנה כוכבים ומחלת שהם מחשה כוכבי לכת ומחלת. והקשו החוכמים הלא מראה שם קבועים בנ' גלגלים ובהן הרבה גלגלים ובאחת כוכ' נקרא ח'. ותחשה רקיעים העלויים המה נבראו ביום ראשון חבו וכו' הארץ שכלל בו ח' רקיעים. ורקיע נברא ביום ג' שאר' ימי רקיע וכו' נאמרו החלוצות ביום ד' והוא נקרא שמים והשמים שנברא ביום ראשון נקרא שמי שמים לכן נאמר בפירוש הוצא ימי ומחלוצות ברקיע השמים וכן ועוף יעופף על פי רקיע השמים הוא רקיע התחמונה הנקרא שמים שלא לטעות שהיא השמים. הנברא ביום הראשון. וחלק הוא נכלל ברקיע התחתון' בלילה יונא לע"ה' וביום הוא נכנס לנחתיק והוא הרקיע. ומה שחלקו מחו' ישראל עם חכמי האומות (פסחים דף ג"ד ע"ב) אש בגלגל קבוע ומחל מחר לא בגלגל מחר ומחל קבוע. והוא בגלגלים חזרים כי שם מוכיח עליהם. וכן אמרו בנח' בנא בתרא (דף ע"ד ע"ח) בגלגל דרקיע הוא דסדר. אלא שהרקיע שבו בגלגלי' חזרים הוא קבוע ועומד ובו מלכות שמינו בוקע חלמי רקיע וכן דלת' ופתחים כח"ט וחלקי שמים פתח. וברקיע הוא סוכנים בגלגלים שבהן המחלות ולכן אמרו שהמחלות חזרים. ונבא השמי' העליוני' שנבראו ביום ראשון לא מחר בנח' ב. כי לא הוכירה החזרה בכ"ח רק הגרלה לעינים. וכן ג"ע של מעלה ועש"ב לא מחר בחזרה. והראיה שלא תשיב מעשה שמים עליוני' שנבראו ביום ראשון כי אמרו במגיגה ר"ב ג' מנדי בשמים אחמיל ברישא ח"ט דקא תשיב מעש' ארץ ולא אמרו דח"ט דקא תשיב מעשה

אדרת בראשית אליהו

אין בראשית אלא טעיקר הקטיוא דלא חשיב מעשה שמים המכריז בפסוק ראשון צפרטו כל וכל רק ובארץ יתחב הוא ככולל עם ארבע סיסמות עד גלגל השמי. ואח הארץ ים זו ג"כ שבעה אחרי כעד שבעה ארצות והצטע הדורין גביהם והמה חלוקים ג"כ לשנים חמש צפ"ע ושנים צפ"מ כח"ט (חש"ל ל' ט"ו) לעליקה שתי צוות הכ כב. ועוד רמז ה' של ובארץ על ה' מומרים שחשב בפסוק שני: צבראשית ים ששה פעמים אחת צר"ח ובס"ת כדעת. וסנה כל אחת גי' ו' פעמים ס"ג כדוע וא"כ ששה אחת הס מ"ב פעמים ס"ג סה שס מ"ב שגברלו במעשה צבראשית. ועם חסד שיהא הסציעות צסוד וסוק צחסד כסאו הס גי' כל צרכה כהנים ודו"ק. ס' עיינן ים צבראשית עד ויכולו עד ס' גלוי עינא: עשרה דברים נקראו ראשית ג' כקראו ראשי' ובכורי וכן עומד ושמי הלחם וביכורים. וג' נקראו ראשית סחם וכן חלב ותחומה וראשית כנו. חורב נקרא ראשית דכחי' ראשית דעת. ויראה נקרא ראשית שגא' ראשית מכמי' יראת ה' ומעשה ע"ה נקרא ראשית שגא' (פ' הצרכה) וירא ראשית לו כי שם חלקת ממוקק סגן. ישראל נקראו ראשית שגא' (ירמי' ב' ב') ראשית תבואתו: צבראשית (פסמי' דף פ"ז ע"ג) ד' קנינים קנה הקב"ה חורב ישראל בית המקדש. שמים וארץ. ד' אלו ששה סן כי שמים וארץ סן ב'. ובית המקדש ג"כ ב' של מעלי' ושל חטה. וסן מרומוץ צמלת צבראשית ב' ציה של חטה ר' ראשון הוא ציה המקדש של חעלה כח"ט מרים חראשון ח' ארץ ש' שמים. י' ישראל. ח' חורב. וכן מרומוץ צו ששה דברי' שקדמו לשלם. ב' צכחיק של חעלה ושל חטה כ"ל. ח' אבות ש' שמו של חטית. י' ישראל ח' חורב. ועיין צמחל צבראשית. גס מרומוץ צו ששה עקרים לעצדה צבורל. ב' צטחון. ר' רטון צבורל. ח' אהבה. ש' שחיקה י' יראה. ח' חורב וגס הוא נטריקון של הפסוק פתחי' לי "אחתי" רעיתי "אחתי" "אחתי" ראשית וכו' הוא פתחי' לי ונקד' של צבראשית צברל אלהים הוא חמשי' ול"ב ר"ע פי' צבראשית ה' נקדוה סם חמשי' כדוע: צברל ב' קמאץ וכל קמץ י"ו סם ל"ב. אלהים שבעה נקדון סם שבעים וסם שלם ראשוני' חמשי' ס"ב ול"ב נחיצות כחמה ר"ע של דעת דו"ק: צבראשית צברל אלהים גי' אל"ף ר' לצד ה"ב של צבראשית. וס"ב הוא ב' פתחים לשלוחם כ"ל וצכלן סן י"ג. ב' ר' ח' נטריקון אלף ר' ב' כ"ל צ' ר' ח' נטריקון "ראשית צברל" אלהים. צבראשית לחיות "ירא צצח כי ב' חיי יראה סן יראת הרומומות ויראח סעוה וכן נקראח יראח שמים ויראח הארץ כח"ט (חב"ל' פ"ה י"ב) אחת חורק חלמה ולדק חמשי' שקף כי הארץ ל"ל חגרתא כלום. רק חקיימת ומחיבה חס שטחין צחוה וסחמים טחנה חעלנו' וכעגון ב' יראוח ס"ל הרומומות חעלנו עשה מחהבה. ויראח סעוה עשה חסינ' וסם נרמוץ צמלת צבראשית ירא צצח. הוא ירא' שמים וירא הוא יראח הארץ ובשביל ב' יראוח ס"ל צברל אלהים כו'. ב' חמשה ד' דברים. חוך כמו צעיר פי' צחור סעיר. עם כמו צמרץ פי' עם חרב. קרוב כמו הטוגע צבר פי' קרוב להר. זמן כמו ציים. וס"ב של צבראשית חמשה צומן. דגש של ב' חורה שחמלה עלה צמחצבה לצברוא חח העולם צמה"ד וחצבסם צעת חחן חורה צא' של חגי' שסוה חן ברפיון: רש"י אר"י לא ה' נרדק להחמיל אלא וסחחדס הזכ לכס. אין כוונה חחדרש שלא להזכיר מעשה צבראשית כי זס הוא עיקר יסוד חמוי' ישראל ורוב חמלח זכרון לח"ב אלא שלא צא חחור' להזכיר מעשה חס וכעגן אלא חסום חס חעשוי סגיד לעמו לחח להס נחלת גיוס וק"ל. צליקוטו' ח"ג קר"ה ב' כחצ ח"ל צבראשית כו"ס כדוע. ובארץ יתחב חכו ר"ל חחורי' שבה וסוף חמל' של צבו וסחך סן ג' קיים חידועי' של עשו ויחמחל ועמלק חכו. סן ב' קליפו' חמקיפי' לבו ויחמי' אלהי' יסי חור ד' חו"מ יסי חב"ד. יסי חור ויסי חור חו"ג ויר"ח הוא חור וס' ח"ת וסוה נשרס צאוי' סקדמון וחמס סרלי' עכ"ל דו"ק: ובארץ יתחב חכו וצבו וסחך על פי חכו' ודות אלהי' חרמח' על פי חמי' כצד ציארט שחלת ובארץ צא קמוי' צחמל' ספסוק לסורי' על כללי' סעור' סספ' ויסדות. יתחב. חלת חית' ציחור' צעת סבריא' נחשו חמשה מומרי' חלו. ח' חכו. ב' צבו

אדרת בראשית אליהו

צבו. ג' חשך. ד' רוח. ס'. מ'. חכו הוא קו ירוק שמקיף כל העול' כולו שממנו יול' חשך לעול' ביאורו חכו עלמנו ועל' שאין כח באד' להשיגו. והנגלה לו הוא החשך היוצא ממנו. צבו. אלו אצנים המפולמות משוקעות בזהם שמהם יולא מים לעולם. כי האצנים האלו הם העלמי' מעין כל חי. והמים אשר נראה לו הוא רק הלחלוטית של אצנים המפולמות. וחשך על פני תהום. דמיון האגוז. חכו הוא קליפתו הירוקה המעונה. צבו. הוא קליפתו הקשה כאבן כח"ם אצנים מפולמות. וחשך הוא קליפה הדקה המקפת האוכל. ותהום הוא חלל לאגוזא. ולכן חכו וצבו הוא בטעם חפסיק כדי שלא לקרות חכו וצבו וחשך הכל על פני תהום והרמזב"ן ז"ל כתב חכו הוא חומר ההיולי. צבו הוא הבור. והחומר אין לו זמן שיס' בלא טורח. וכן הבור בלתי החומר אפס צעת הבריאה היו נפרדים ולא נתלכדו. ולפי דבריו סיפר הכתוב מה סה' צעת הבריאה ולא בהמשך הזמן. אבל יתכן ששאריו קיים אף בהמשך זמניו. ודע כי כל מורכב מחלקים פשוטים נשאר ונמלא פשוטות שרשם למעלה וסבן: ורוח אלהים. הסכת ושמע כי כל המלאים למעלה מן הרקיע ואשר יגיע לו מהם נקרבם וסמכים למלת אלהים חמי' שהם עשו דברו. בלתי פונים אל דבר מקביל רעיו. וכן ארון אלהים (ש"א ד') לפי שהיה דעת אלהים והמקיימים אותה עושים רעון אלהים. וכן ואדוני המלך כמלאך אלהים (ש"ב י"ט) כחכמת מלאך אלהים (שם י"ד) וכן אל שמע' איש אלהים (מלכים א' י"ב) ויאמר אל איש האלהים (שם י"ג) הוא מונח על איש המיוחד רעיוניו ומגמחו לעשות רעון אלהים וכן רוח אלהים. הוא הרוח השוכן למעלה מהרקיע אשר עליו חה אחרו ר"ל ששומח ישראל חלק אליה ממעל. ביאורו שהוא חלק מה. מרוח אלהים השוכן למעלה. מרחפת על פני המים. על פני מים העליונים אבל מרחפת דרשו ר"ל ואינו טוגע טוגע ביאורו שבין רוח אלהים למים עליוני' חפסיק עוד רוח ולכן הרוח אלהים הוא טוגע ואינו טוגע. והארץ כוללת מהרקיע עד תהום. ומ"ם מרחפת על פני המים לא חלילה שהמים נבראת קודם אלא שסיפר והארץ היתה בהיתה נבראו כל אלו וכן מצינו קץ ודרדר תלמים לך ואכלת את עשב השדה ולא חכר נמי' אלא עשב השדה ונכללת בלמימה של קץ ודרדר וכן בריאת המים וכללת במלת היתה של והארץ היתה חיה וכו' וכן מ"ם דבר ה' שמים נעשו הוא שמים שנברא ביום שני שכלל אחר"כ פרט' בפסוק שני והארץ היתה חיה וכו' לכן נא' נעשו ולא נבראו שינאו מן הכלל אל הפרט בפועל והפרט כן ה' דברים "חכו וצבו וחשך" ורוח "ומים וכן ה' בכתב שמים שלכן נאמר השמים הארץ והן ה' נגד ה' שחשב בם" צבו ה' ח"ח וה"ג וכן כגלי בללים כדורים זה ע"צ זה. חכו. הוא קליפה המעונה כח"ם שמקיף את כל העולם. ואחר"כ צבו ואחר"כ חשך ועוד הם שלא חכרו בפסוק זה והם עמודי הארץ שט"ג התהום וכן למטה מחשך רוח ורוח סערה כשאר"ל בחגיגה (ו"ב ע"ב) ע"ם ולמעלה מן המים רוח והוא נקרא רוח אלהים שפועלת לרעו נגד הטבע וכן כל הדברי' שהם למעל' מן הרקיע וכל צבא השמי' נקראו אלהי' וכן המי' מן מים העליוני' נקראו ג"כ אלהי' והנביאי' נחנבלו מה הרוח שהוא רוח"ק כח"ם צם"י נקראו איש אלהים. וכן ורוח ה' ישאך (מ"א י"ח ו"ב) ולמטה מלכותו רוח ים רוח אחר שלכן אר"ל מרחפת טוגע ואינו טוגע ועל רוח החמתון אחר מציב הרוח ומורי' הגשם דר"ק: ויאמר אלקי' יחי אור צפר"א אר"ל שמים חביק נבראו מאור לבשו של הקב"ה והרמזב"ם ז"ל סר' להשיב זה ידי שכלו ואחריו כל הפשטנים. איש לשכנו תדרשנו. אבל יתכן שלמד ר"ל שאלו לא הית' בריאה מאין חפסי' שהשמי' והארץ נאחרו בהם בריא' החומר' על ענם ואלל האור נאחר יחי שהוא לשון היות דבר מציב: לכן דר"ל מאור לבשו והוא ג"כ בכלל הארץ וכן כל מה שבח"ב וגם הרקיע שנברא ביום ב' והמאורות וכל מה שמכר בששת ימי המעשה: ויחי אור אחר"ל בחגיגה (דף י"ב ע"א) אור שנברא הקב"ה ביום ראשון אדם טופה ומצינו בו עמוד וגמו מהם ללדיקים לעתיד לבא וכו' וכיון שראה אור שגמו ללדיקים לע"ל מיד שמח שנאמר אור לדיקים ישמח זה המאמר הוא קשי' ההכרח מולן שנה ומולן ששמה כי ליכא

אדרת בראשית אליהו ד

חזי דרמיז בזורייתא אמנס אס חסית לבך לדבריהם ז"ל כל מקום שנאמר ויהי אלו אלף לשון נער. וה' לשון שחמה והוא חיוסד על אדני השכל ותעלומות הכחמה. חפני שמלת יי מורה על העתיד ואות וי"ו מהפכו לעבר. ומלת ה' מורה על העבר ואות וא"ו מהפכו אל העתיד והנה יחייב השכל. שלא ידאג האדם ויענב על דברים הנקיים כמו העושר אם לא נקם לו חיימו וכן הסדיט על ההחממת המלוכה. אפס ידאג לבבו בהעדר קימו. לכן כל מקום שנאמר ויהי הוא המורה שנהפך עליו עולמו דברים הראים לו להיות ונעדרו חממו וסס בגדר שערבו הוא לשון נער אבל וה' מורה על הקנינים שראים להיות בגדר העבר ונעדרים חממו אפס יהיו להפך ונעשו לו קניניו בגדר ההיבד ועתיד להיות לו הוא לשון שחמה. כי הוא השחמ' ההחלטי כחמר"ל ציומא (דף ע"א) כי אורך ימים ושנות חיים וי ים ימים שאינם של חיים אלא אלו שותיו של אדם שחמהפכין מרעה לטובה. ואלל האור נאמר ויהי דרו"ל שנגמ אורו. ודקדקו ממה שנאמר ויהי אור השני ולא אמר ויהי כן כי לא נאמר עוד מחכותו עד לע"ל אור כי נדקקי ישמח ודוק. וירא אלהי את האור כי טוב. ויבדל אלהי בין האור ובין החשך וירא אלהים כי מאד נעלה מפעלי אלהי ממעשה יצירתו והס בני אדם כי כל מלאכת מרס ומוסב כלאר ילא לאור מעשבו ונמר פעלו אז מרס חסס יבקש לו להשחית מעשבו אשר כבר עשאו לפאר ולפוח המעשה. לא כן מחשבות של הקב"ה נפלאים מעשיו. כי אחרי אשר יבא מעשבו אז סכינה וגם חקרה ולא מלא צה עול רק טוב. וטוב הוא ענין שחועלתו נגלה כי גם הרע נברא לחועלתו רק שאין חועלתו נגלה לו לכן לא נאמר בחשך כי טוב גם שחועלתו נגלה לנוח לעצדים וכמה דברים ח"מ אין חועלתו נגלה וכן ביום שני לא סיחה חועלתו נגלה עד יום שלישי. ויבדל אלהים כו' שהיו נלמדים כשי חללי כדורים האור מלמעלה והחשך מלמטה. האור מן השלטה הכי נכבד ונבדל מן החשך. הא' שלא יתערבו יחד. הב' שזה ישמש ביום חס צלילה. הב' שיהא החשך דמה ויור לאחור חפני האור כשיפיק קרני חדו. ויעש כבדל שלא ידמה החשך ויבטל מכל רק שיהא נגלל האור חפני החשך וחשך חפני אור ולא כחממי האומות שאומרי' שהחשך הוא העדר האור. אבל הוא בריאה רק שאין טוב נגלה לעין הסהם לכן לא נאמר כי טוב אלא החשך: ויקרא אלהי לאור יום ולחש' קרא ליל ויהי ערב ויהי בקר יום א' ערב הוא החמלת הילה כח"ס בנסף בערב יום. ורו"ל אמרו (ברכות דף ג' ע"ב) חרי נשפי הו והוא צה"ס חמילת השקיעה ונטיית ללל ערב נקרא ג"כ ערב שוטט למערב ומחמיל לשקוע והזמן שציינים נקרא בין הערבים: ורו"ל אמרו ומה יום ומדת לילה יום ים לו ב' פנים בהצנחו. א' היים עלמו ולא הילה. ב' מעת לעת יום וילה נקרא יום כמו ויהי ערב ויהי בקר י' אח חפני שיים וילה הס בצחית זו"נ. והזכר בפני עלמו נק' אדם ואים ואסה נק' שיהם אדם. חפני שהנקיבה וכללת בזכר. וכן הירח המושל צילה וכללת במהם המושל ביום. חפני שמקבלת אורה מהשמש לכן אמר שמש ירח עמד (מזכוק ג') ולא אמר עמדו כחפספס לשון רבים אפס חפני שהירה וכללת בשמש. והנה בפסוק הראשון שבעה חיות לעומת שבעת ימי הבנין. ומחמה פסוקים בפרסה הראשונה נגד מחמה חומשי חרס ים רב חיות בפרסה זאת וב' היא חיה בפני עלמה. לעומת ר"ג סדר' בחורס. ב'. עג פ' בראשית המחמלת צב' ונברא צב'. ראשית. לעומת פ' נח. שהי' ראשית לכל בלי עולם אחר המצול. והוא אביו הראשון וכלם נקראי' בני נח. ברא נגד לך שמדבר מעניני אברה'. בהכרחם באברהם אלהים מרמ לחוד"ס פחד ינחם. וכוה האמו' צב' וירא מעניני ינחם מחולתו ועקדה. אה. ח"ל דרשו צוה"ק ויחבי' אלהי את בריתו את אברה' את ינחם ואת יעקב. שלס פעמים מרמ על אמהות הטפל לאבות: את אברהם מרבה שרס. את ינחם מרבה רבקה. ואת יעקב מרבה רחל ולאח חפני שבו ב' רביים את ואות וי"ו. לכן מרמ את הראשון לפי מיי שרס. השמים מרמ למדת יעקב האמור צה חולדות יעקב ומאורעיו. ואת מרמ למלל ולא' כאלו' נגד פ' וילא האמור צה מעניני'. הארץ נגד פ' ויסלח. האמור צה ויבא יעק' לחס

אדרת בראשית אליהו

אשר בארץ כנען וכו' וירש את הארץ: ויאמר אלהים יחי רקיע בחדר המים ויחי מבדיל בין מים למים. יחי רקיע ע"ל אר"ל שמים אש ומים וסוף שמים השני שבו נקבשו שמים וירח כוכבים ומזלות והוא נברא ביום שני והשמים שנברא ביום ראשון נקראו שמי שמים כח"ס לעיל: בחדר המים העליונים: הרקיע הוא חצי כדור עם מים התחתונים. ויחי מבדיל בין מים למים בין מים העליונים: הוא חצי כדור העליון. למים הוא חצי כדור ממים התחתונים והסבדל הוא בעצמו מה שאר"ל ככסא דסמיכי הדדי. זה

פרקיע הוא הנקרא פרגוד חפני שבו נכלל רקיע הנק' וילון והוא נגלל כפרכת. חסו חסר"ל שזעתי מאחורי הפרגוד. הם השוכנים באויר תחת הכוכבים סרים למשמעתם ואר"ל מה שנברא מאש ומי' הוא הרקיע שנברא ביום ג' והוא נעשה מאש שעליו וממים שתחתיו והפליסופים לא ידעו מאלו מים העליונים שהוא למעלה משכלם.

והנמשכין אחריהם הקשו הלא סדר של ד' יסודות הוא כן מאר"ע והמים מעיד שכן ארמ"ע וכבר ביארתי בס"י. והרקיע הוא כחצי כדור נקובה בחדר מים עליונים כח"ס בצריחתא דשמואל. ומגיע עד מים התחתונים שהוא ים אוקיינוס כח"ס יקווי המים אל מקום א' שהוא אוקיינוס. וסגללים הולכין ברקיע עד שמגיעין צים אוקיינוס ואלו הולכין צים וכן אמרו צפר"א שכללם השמש הולכת צים אוקיינוס והרקיע הזה אינו הולך רק במים העליונים. והנוים שעליו הולכין עד מים התחתונים ושם מתחברין יחד חסו ויחי מבדיל בין מים למי' ואר"ל כחרי כסי דסמיכי אהדי כשי חללי דוד' ומעט אויר מפסיק ביניה' חסו שאמרו שמים העליונים חליין במאמרו של הקצ"ב: ויעש אלהי את הרקיע. מפני שכל הגזאלות ים לכן חומר הוא צמן הנוף. וערס הוא נפש הרוחני וכן הרקיע. ח"ס יחי רקיע נעשה נפש הרק' כרוחני. ומ"ס יעש את הרקיע הוא חומר הרקיע גוף הדק וכן ח"ס ויחי מבדיל הוא הבדל הרוחני ומ"ס ויבדל נעשה הבדל גופני דקה בין המים אשר מעל לרקיע. הם מים העליונים השוכנים על הרקיע אשר תחתיו חצי הכדור וכלים והולכים עם החצי הכדור ובין המים אשר מתחת לרקיע הם מים התחתונים חצי כדור השנית המקביל למים עליונים ויש ביניהם אויר מפסיק מעט. ח"ס המים העליונים חליין באויר שאין נסמכים על חצי כדור התחתונה המקביל. ויחי קן. זה מאמרו אחר מאמרו יעש. לא כן בשאר ימי המשטה הבורות שהבדל הכופי שאר קיים לעולמי' לא על חלואי' ונס זמני כמו צבקינת ים סוף והרקיע והסבדל הם שני דברים יעש הוא חיקון חומר הרקיע ויבד' הוא הסבד' הנ"ל. ויחי כן ששפארים חלוי' כדר' ח"ל. ויקרא אלהים לרקיע שמים. ויקרא גם לרקיע הזה שמים כר"ל ויקרא רקיע השמים ח"ס צורא שמים הוא שמי השמים ועיניהם הוא רקיע השמים וגם האור ע"י הרקיע הזה והוארך למאורות להאיר על הארץ. ולכן נקרא שמים העליונים שמי השמים שהם רחוקים עוד מהשמים כאשר ביארנו לעיל במלת שמים. והשמים העליונים הנקרא' שמי השמים הוא הנברא ביום הראשון. והרקיע השני הנקרא' שמי' הוא נברא מאש וממים. ובזה נסמל הכרחת רש"י ז"ל בפסוק הראשון ור"ל אמרו (פסחים ג"ד ב') ת"ר חכמי ישראל אומרים גלגל קבוע ומזלות מחרין ומכחי א"י אומרים גלגל חסר ומזלות קבועין א"ר חסובה לדבריהם מעולם לא חליו כו'. זה המאמר יפלא מאד צעיר העם האריך אמרו חכמי ישראל דבר המגדל המושא הם הגלגלים קבועים מעולם ה' השמש והירח מהלכס שם. אבל יצא ויחזקו דברי חכמים ז"ל בהקדמת ביאור רקיע הוא המורה על חומר כלל ש"ן רקיעים וצבעם גלגלים הקבועים בו ש"ס חכ"ל. ולחכמי א"י לא נגלה זאת תעלומת המאמר לק

אמורים

אדרת בראשית אליהו ה

אומרים בגלל חחר וחלות קבועים כפי ראות המוחש שהמחלך בגללים חיים שים. אבל מחזי ישראל אומרי' שלגלל קבוע כונחם על בגלל הרקיע שבו קבועים בגללי הכוכבים וחלות מחזים כונחם על הגלגלים שבו החלות קבועים: יקוו המים. מים נקראים בלשון רבים כמו מים רגלים רחיים לפי שיתאיימו יחד ולא יתפרדו נק' חלק האחד בלשון רבים וכל המים נאמרים העליונים והתחתונים נק' אחד מהם בלשון רבים: אל מקום אחד בפר"א פרק מחזי אחד כשיא הדבור מפי הגבורה יקוו המים עלו מקלות הארץ ונעשו הרים וגבעות וכו' והוא מפני כאשר הוכן כלי קבול בארץ לקבל המים ונעשה עומק גדול וכו' ההכרחי לעלות הרים וגבעות במקום אחד כח"ס יעלו הרים ירדו בקעות. ותראה היבשה מפני שכבר ידעת שסוד המים הוא מעורב עם החול ויבטן אחרי ידיה גשמים יחד' חול רב. וכו' מאמר השם שיקוו המים אל מקום אחד העפירות יתאספו אל מקום אחד ותראה: ליבשה ארץ. הוא בסגול ארץ הפרטי אשר ביארנו. קרא ימים לשון רבים. כמו שהמים התחתונים נקוו אל מקום אחד כן המים העליונים נקוו אל מקו' אחד. ים הוא מקום בית קבול המים וכן הוא אומר במים לים מכסים ונבחרות נקרא בבית קבול נחל כי הולכין במקום חורד בין הרים יתלכין ואותו מקום נקרא נחל כח"ס נחל מים וכן נחל איתן. וכן עיר שיושבת בנחל. תדעא הארץ. ביאורו שידרע הארץ פעם הראשונה מעלמה כי אין כל חדש תחת השמש לאחר מעשה בראשית ולכן הים הזרע עם הטיהרה שיהי' כן לדורות שזרעו ואח"כ הוליא הארץ לחמה. ח"ס ויהי' כן שנתעברה הארץ חמילה ואח"כ הוליא לחמה. ומפני שכל חלקי הצמח"ה הם שלם אלה. אלתת חרעונים. וארעונים נחלק לשנים. ירקות חרעונים. ירקות הם אשר הירק נאכלים מהם ולא הזרע כמו לפח ונחן. והם הנקראים דשא וכן אמרו ועל הירקות אומר בורא חייני דשאים (ברכות ל"ב ע"א) וארעונים הם אשר נאכלים הזרע ולא העשב כמו חבואה וקטניות כשאר"ל על החבואה אומר בורא חייני זרעים-כדאי' בתוספת' פרק ל"ד והו עשב חרע זרע שאין עקין אלא להזרע זרע. ומ"ס חדשא ולא אחד חעשיב מפני שהיא מתפעל על חיבה ראשונה. כי כן דרך הכחוש כמו ותדבר מרים ואהרן נאמר' לשון נקבה מפני שהזכר מרים תחלה. עץ פרי. ביאורו שיהי' לו בכחו לגדל פירות. עשה פרי למינו. פי' שלא ימיר מעשבו עץ תפוחים לא יעשה רמזים. והסיקס. רק למין של אילן. משא"כ בעשב שלא נחן בו כה אלא להוליא הזרע לשם זו אבל האילן מתקיים לדורות ולכן לא נאמר דשא ועשב למיניה וגם באילן לא נאמר למיניה אלא עץ פרי אלא עשה פרי למינו: אשר זרעו זו. שיהי' זו גרעונים שיוכל לטעת עוד. עץ פרי ביאורו שלא יטוּך לרכוש אותו בחוק עץ אפס יהי' כה בזרעו כשישתלו בארץ. יגדל עוד עץ פרי. ויהי' כן שנתעבה הארץ ויחולא הארץ רבו זו השניים. ויחן ע"ד הפסטי. כי במאמר הבינו לא בא מאמר חרע זרע למיניה וכן אשר זרעו זו למיניה. כי בארנו כי מאמר חדשא הארץ הוא שיהא כה בארץ שידרע ויוליא עשב. ובעשב יהי' זרע להזרע עוד לא יחן זו למינו כי בעשב יהי' גדל הזרע כמו בחנן החבוא' מה איכפת אם יהי' בחנן דגן או שעריר. וכן מהדגן ילמח עוד חנן ובו חבואה. וכן אשר זרעו כונחו שילמח הזרע בפירות חילת. ומחילתנו יגדל פירות ואלא הפירות נאמר למינו אבל החילת אין מן ההכרח להאמר' זו למינו אפס אלא מאמר ותולא הארץ סיפר הכחוש מה שעשה הארץ בפעל שהוליא עשב חרע זרע ההכרחי להיות חרע למיניה ויחנה עשהה ב' דברים א' שהוליא עשב וגם זרע שיוכל עוד לחרוע וילמח למינו. אפס אלא הבינו לא אחד הזרע למיניה מפני שהוא כה כמו והבן. כי טוב אחר שהוליא הארץ בגלל חעולותיה כי טוב יהי' מאורות ולא נאמר אורית ביאורו לשון חלונות כמו מאורה פשוטי (ישעי' י"א) מפני כאשר נשתטח רקיע השמים. ושאר האור למעלה בא מאמרו יח"ס שיתחזה גופים מוכנים לקבל אור השמש הגשם למעלה והם יאירו שבעת ימי המעשה והמה בזיירי האור לו ח"ס יהי' מאורות מן אור שלמעלה וכל נברא בסדר נכון. כי כל יום הוא הכנה ליום שלאחריו. כי ביום ראשון נברא הרוח שהוא הכנה לרוחו של אדם שנא' ויפח בו' והוא נקרא רוח אלהים חיים לכן אמר

תחלה

אדרת בראשית אליהו

חמלת המעשה סוף המעשה וכן אמרו רוח אלהים זהו רוח של משיח וחסו וצבו ומים הם כננת הארץ כח"ס צ"ס". והאור והחשך להכנת המאורות. וסילוקן. והבדל המים והתקוות המים היו להכנת הארעים. וחרטים הם הכנת האכל הבה"ו והאדם. והמאורות הם הכנה לבעלי החיים ובעה"ח הוא למאכל האדם ותשמישו כח"ס שלכן נבראו בלחמיה (סנהדרין ל"ח ע"א) שישי' הכל מחוקן שהוא לריק להכל. ברקיע השמים. ביאורו ברקיע ה'ק' שמי'. להבדיל בין שיום ובין הלילה השמש להאיר ביום והכוכבים בלילה וע"י יחא ידוע יום ולילה. וכן הלבנה במחשבה הראשונה קודם חיעוטה שהיתה שלימה בצורה. והיתה מעמד' נגד השמש תמיד והיתה על הארץ כל הלילה תמיד בכל השל'. והיו לאורות כמו אורות השמים כי אור מונח להורות על העמיד. והכוכבי' מורים על חולדות האדם כפי קבלתם מלמעלה כמו ומאורות השמים אל תחתיו (ירמ' י') ואותותם לא חזקו (לויב כ"א) ולמועדים הם הזמנים הנועדים בין איש לרעהו הוא מחובר המספר הימים ולמים הוא מועת לעת יום ולילה נק' יום ולשנים הוא תקופת השנה פי' אחר (מדרש רבה פי' וי"ו) לאורות אלו שבחזות שאל' והיה לאור ביום וכו'. ולמועדי' אלו שלם רגלים. ולמים אלו ראשי חדשים כמו חדש ימים (בראשית כ"ט) ושנים אלו ראשי השנים. ומשכן ממשלת הירח: לאורות זה ממשלת השמש שכל השבוע מחובר יומים. ולמועדים היא ממשלת הירח שהם מועדים עפ"י קביעות החדש במחשה עשר זו ובששה זו. ולמים הוא ג"כ ממשלת הירח הוא קידוש החדש עפ"י ראיות המולד. ולשנים הוא ממשלת השמש שאנו מוין שנת החמה לכן באו העיבורים והבן שלא חשב יום הכפורים מפני ששערת ימים שבין כסא לעשור נקראים ראש השנה לפי ששנת החמה יתרים על שנת הלבנה כחמסרם ולכן המעשים הנאמרים הנפעלים בימים אלו חסובי' ככל השנה. ולכן אין מחירין ראש חדש בראש השנה מפני שזכירה אחת עולה ללחן ולכאן מפני שהחדש נכלל בשנה כי השנה היא ממשלת החמה והסיבבה נכלל במחנה כלילה ביום שיום ולילה נקראים יום כמו שביארנו וכן השמש זכר המשפיע נגד לסיבבה ולכן היא כלולה במחנה: והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ ויהי קן. ברקיע השמי' בראשו. להאיר על הארץ כי ח"ס והיו לאורות כו' הם משמשים רק לאדם. לכן אמר להאיר על הארץ בקוץ שכולל הארץ עם ד' יסודותיה אדם ובהמה וכל מיני נחמים: ויעש אלהי' את שני המאורות הגדולי' בערך הכוכבי' המה שיהם גדולים: ואת הכוכבים. הוא נמשך אחר מאמר יעש. ונמשך אחר ממשלת הלילה שהיה מושל' בלילה להאיר על הארץ. מאמר יהי מאורות הוא אמר' על נפש המאורות הרוחני. ומאמר' ויעש הוא גוף ומומר המאורות. אח"כ ויהן אחס אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ. כי האור נגמ למעלה לחן אותם להאיר על הארץ: ולמשל ביום ובלילה ולהבדיל בין האור ובין החשך וירא אלהים כי טוב ולא הוכי' כאן בנתינת אורם ברקיע: והיו לאורות ולמועדי' ולמים ולשנים מפני שאף אם לא היו נחוי' ברקיע היו קביעות המועדי' והחדש' כמו שאנו עושי' ע"פ החשבון: ויאמר כו' שרץ נפש חי'. פי' גוף ומומר של החי' שרץ שיוכל לקבל נפש חי'. ועוף יעופף על הארץ ביאורו שהמי' ישרו חות' גם העו' שחכונת' להיו' יעופף על פני הארץ ועל פני רקיע השמים והוא באיור כי על רקיע שמים ממשע ממשל לרקיע לכן נאמר על פני. ואמר ועוף יעופף שיהי' לו ב' מיני עפיופי' על הארץ ולפני הרקיע כחשח"ל (ברכות ד' ע"ב) גבריאל בשמים שנאמר מעוף ביעף ואמר ישרע המים ולא אמר יעופף המים מפני שחלת שרץ היא ראשונה: ויברא וכו'. בעבור התנינים הגדולים היתה בריאה מיוחדת נפש עם צמר נברא צבת אחת מה שאמרו בריאה יש מאין כאן פירשו ממה שלמעלה ממנו. כי מומר העליון הוא טרם התחנן מפני שכל נברא שהוא רחוק ב' מדרגות נק' יש מאין. כי אין ביאורו שאינו ממש ולכן נאמר אלל התנינים ויברא: ואת כל נפש חי' הרוששת אשר שרצו המים. מקודם ברא הקב"ה את נפסם כי המים המלאו מומרי אלו המינים בלבד והוא ית"ש גמר על ידם בהבראות את נפסם. ואת כל עוף בקץ. ביאורו את כל נפש עוף כי מומר העוף שרצו המים. עוף היינו עופות. וכך היינו חגבים

אדרת בראשית אליהו

ידוע כי האיר נחלק לג' אורים הבמה והמיות נבראו מאויר התחתון הסמוך לארץ לכן היו כדים בחנוטתם ולכן לא נאמר בריאה בנפשותם והגים נבראו מאויר האמצעי ולכן הם שטים וקלים בחנוטתם. ועופות הם מאויר העליון לכן הם קלים ביותר עד שמעופפים קרוב למקום יצירת נפשם ולכן נאמר בריאה בגשם הדגים והעופות ונפש החמורי של האדם הוא לחוט מכולם. ונפש השכלי שלו למעלה מכולם לכן נאמר בגופו נעשה ובנפשו ויברא: ויבדך וכו' פרו נתן בהם כח הסודות לפרות ולהשאיר חיים. ורבו שלא יח' במקרא אבל פעמים רבות יפרו וירבו. ומלאו את המים ביום ולא בא מאמרו ומלאו ביום. מפני שא"כ היו מונחים בשולי קרקעות הים ולא היה כח ביד האדם לאסוף אותם. לכן בא מאמרו י"ת ומלאו את המים ביום. והעוף ירב ביאורו שלא יח' פרה ורבה במים כמו עיקר חולדתו שהיה במים. אבל ירב בארץ ולא הגיע אל העוף ברכת ומלאו. פן יכסו את עין הארץ. וכן בבמות ומיות לא ה' ברכה כלל פן ירבה עליך מית השדה. וכן אל התמיים לא הגיע ברכתו י"ת כלל אבל הרב את כו' (ב"ב ע"ד ע"ג): ויאמר אלהים וכו' הזכיר כאן הארץ בקומץ. לפי שנפש בבמות ומיות נברא מכלל הארץ ויסודות השרשים נבראו גופם מן המים וסיפך בבמות ומיות: נפש ח'. ביאורו כי תכונת האדם הוא משלם אלה. נפש והיא העומת. והמגדל. והין: ורוח הוא החיוני. ונשמה: ויסוד הבנ"ח הם אפס משנים נלמדים וחס נפש העומת. ורוח החיוני. ח"ם נפש ח' מרחו על שני אלו. ומלכי הבנ"ח המה נכללים בשלם אלה. בבמות מנורחם בישוב ומשועבדים למין האדם ומנוטתם על האדם שאוכלים באלים. והיפך בחיות ביערות ביום ומפסים מעבדות האדם ומנוטתם מן הארץ ולכן המה נקראו חיות ארץ על שם הארץ שמוטתם מן הארץ: והיו"ו נוספת והוא סמוך אל הארץ לפי שגדלה חמתי שלא ע"י אמצעי בבמות בישוב. ומלת ויאמר ביאורו הוא רעון. ואף במקום שנא' אלל הדיבור הוא מורא ג"כ על רעון. וידבר ה' אל משה לאמר כונתו שזהו רעון המאמר. ולכן נאמר ויאמר ה' בנחש אבל לא ה' מדבר עמו לכך לא שאל לנחש מה זאת עשית. כי לא דיבר עמו שוכנס עמו בדברים אלא קלל אותו בלא ידיעתו. וכל ענין האמירה שרואה אל הנאמר אליו מדבר הכתוב כאלו מדבר עמו חסו כי עשית זאת וכן פרו ורבו באלו מדבר עמו. ויעש ביאורו שעשה גוף לכל נפש ונפש לחיות לפי כח ועצם וטבע כל נפש כן עשה חיכוך גופו לחיותו. ואת כל רמש האדמה לרבות שקלים ורמשים ושרץ העוף. כי מיני השרשים המה ארבע. שרץ המים. ושרץ העוף. ושרץ הארץ מחולקים לשנים שקלים ורמשים והמה נגזרים מארבע יסודות. שרץ המים מייסוד המים. ושרץ העוף מייסוד האויר. ושרץ הארץ מייסוד הארץ. וסוגי שרץ הארץ. המה מחולקים לג' מינים שקלים. ורמשים הוא מין א' רמשים המה הפרים ורבים והשקלים המה העולים מעיפופים. והמין ב' הוא נגזר מייסוד השם מחמום האשפות: למיניהו נכתב בצות ה' וי". כי ר"ל דרשו על יסקני משיקות פיהו בשיקות חתן וכלה וכן רוח כאן למיניהו ב"ה וי"ו על מין זכר ונקבה: ה' נשמת משיקות זכר ואלו נאמר פיה ה' נשמת משיקות נקיבה עכשיו שנא' פיהו נשמת משיקות זכר ונקבה ח"ם משיקות חתן וכלה וכן רוח כאן למיניהו ב"ה וי"ו על מין זכר ונקבה: ויאמר אלהים כו': נעשה אדם. ביאורו מפני שהאדם נברא אחרון לכל הנבראים לכן אמר הקב"ה אל כל הנבראים שיתנו חלק מתכונתם בגוף האדם. כי הנבירה מייחס אל הארץ. והמחיות אל הנבי. והקלחת אל הנשר. והערימיות אל השועל. וההיקש וכן נפש העומת. הוא העומת ונפש החיוני בבנ"ח ויתאווזו כלם באדם. ומלת גלם נופל על טרף הדבר וגמרו ובע"ה יתעלו על העומת בגשם החיוני. והיא נרותו. וכן העומת על הדומם ח"ם בלגמו שערות כל המינים ויתאחדו במין האדם כדי שיכנסו כלם תחת ידו דלח"ו וע' כמות הטבע והשכל שלכן הוא רודם בכל. ונתן בו חלק אלוך ממעל שהוא יעבוד להש". כדמותו כל מה שיש בנשים יש באדם וכן נשמתו רמה לקוט ב' דברי' מה הקב"ה מלא כל העול' כו' (ברכות י"ד ע"א) ח"ם כדמותו: ומ"ם בלגמו ביאורו בלגם הראוי לפי נשמתו. בלגם אלהים פי' בלגם המלאכה. ונאמר

כדמותו

אדרת בראשית אליהו

דמוותו לפי שמיי נע"ח יודע זה מה באצרכם כשאל"ל (בנפחות פ"ח ח"ד) עיני גדול
 כל עגל קטנות ככל אוח וכן אה"ל סבה ע"ד ב' ח"ט נחמל זוטרא גשנת' וזוה"ל אריכת
 בגזנת' קרנא דקמנא רכיכא ע"ס והסימנים האלו מיוסדים על אדומי חכונתם וחגס ויחזו
 בסימני איברי' וכן אלו הסימנים באצרי האדם כפי חכונתם וטבע' יורו עליהם סימני איברי'ם
 ח"ס דמוותו. וירדו דגת הים וכו' שרן המים. ובעוף השמים. המה עופות. ובנפחם המה
 בנפחם. ובכל הארץ המה חיות הארץ אשר מיוחן מהארץ כלעיל. ובכל כרמם כרמם הוא
 רחם הארץ ושרן העוף ובכל חרבה שרן העוף. כי שרן העוף וכלל שרן הארץ כשאל"ל
 (פסחים כ"ד ע"א) אבל פטיחא לוקה ארבע. ומלה לוקה חמש. ארבע לוקה שש. חמשי שמי
 לארץ נאמרו על כלל הפרטים וכשאלו פטיחא הוא שרן המים לוקה ארבע. ב' על ב' כללי
 הלארץ וב' בשביל הנאמר ששרן המים וכשאלו נמלה לוקה חמש. שחוסף עוד ח' בשביל שרן הארץ
 שכלל שרן הארץ. ולחדי ח"ל זה חלשן הכחוש (ויקרא י"א) זאת חורח בהנחם והעוף וכל נפש
 המים ברוחם בנ'. הוא שרן המים ולכל נפש השוררת על הארץ. הוא שרן הארץ. ושרן העוף
 לא מחר כלל חסום שכלל שרן הארץ וח"ס וירדו לשון רבים הוא מוסב על אדם ואשתו
 מר"ם זכר ונקב' בראש וכן ב' נח בא מחמורו ית"ם ומוראם ומחסם יכ' כי בכל אשר
 חרמם האדמה. הוא שרן האדם ובכל דגי הים הוא שרן המים ושרן העוף לא מחר כלל
 חספם שסחטא גרם שולקו חסם רדיות כנע"ח אפס ויתן להם המורא והמחמ. וידוע כי כל דבר
 נעמד לא ייחזר לאחור בלחי דבר הנחמר ונפחת חף שחזר להם אחר המצול המורא ומחמ נעמד
 להם חזר ומחמ של שרן העוף כאשר מאלו ראית בזבובים ושאר המינים אשר יעמדו על פני האדם
 מחמ הסומחםדי כש"י שלא נלקח המורא מנפחות ומיות הארץ: ויברא כ' בללו ביאורו בללם הבבוס
 והמעלה בללם אלהים. כבר ביארנו כי כל הנפלאים העומדי' למעלה מן הרקיע נקרא' אלהים כמו פלג
 אלהים מלא חיים. ביאורו חיים העליוני' שפגל ממים התחתוני' הם מלא חיים. לפי שהמים התחתוני'
 אינם מלאים כח"ס והים אינו מלא (קבלה א') אבל חיי העליוני' המה מלאים ואינם חסרי' ע"י
 אדום. לכן בא מחמורו ית"ם שיצא האדם בללם כל המלאכי' והעולמות והנפלא' שהם למעלה
 מן הרקיע. ואמר ברא אורו ואח"כ ברא אורם שבתחלה עלה במחשבה לברוא אחד (ברכות
 ס"א ע"א עירובין י"ח ע"א) ואח"כ נבראו שנים. כי נבראו שנים נפרדים בגופם וכן בנפשות'.
 ובי זה כדי שיוכלו להוליד נפש בלול מנפשות האב והאם. שהם היו בתחלה מחוברים
 וכלאים ביחד ואח"כ נפרדו ובוודל וכלל' ג"כ יחד וכמו שפי' הרשב"א ז"ל בחי' אגדות. ואמר
 יצרא הוא בריאת השמה והוא בללו וכו' עיקר האד' כי בנין נקרא בשר האד' ואח"כ פרט
 הכחוש סדר בריאתם כי מתחלה קוד' היצירה לא ה' לו רק נפש א' כלול חוב' ואח"כ חלק
 לשנים ח"ס בללם כ' כי נשמה הזכר והנקיבה הן בשלימות ונקראו אדם כח"ס כל השריו בלא
 אשם כו' (יבמות ס"ב ע"ג): ויבדק וכו' ויאמר להם אנהי' כל המחמרות הראשונות. ביאורם
 על רגזו ית"ם כמו ויאמר ה' לדג (יונה ב' י"א) לפי שהשגחתו ורעו נמלא אל כל הנפלאי'
 בדרך נסתר. ואל הדג בדרך טבח. וכן ברכת הדגים ה' אל טבח. וכן אל האד' בא מחמורו בנכח.
 חסו כוונת ח"ל (בכורות ח' ע"א) ג' משמשים פנים כנגד פנים לפי שה' דבר עומסם. כוונתם שכל
 להם דיבור לשון נכח. כמו שיש חילוק בין הדיבור' בין דיבור לדיבור אעפ"י שכלם הים וחזר
 אבל לא דיבר פנים בפנים אלא עם חסה. קן הוא באחירה שכלם לא היחם אחירה ברח
 לנכח אלא עם שלשה אלו שלכן נאמר אלו הדגים פרו ורבו בלשון נכח. וכעוף ירד בארץ לשון
 נסתר. וענין הנכח הוא בהשגחה יחירה שלכן קללת הנחש היחם גדולה וכן ברכת הדגים
 היחם גדולה מאד שלכן נאמר וידגו. וכן ויאמר ה' לדג ולכן אה"ל עשרה מחמורו הן ואל
 חספם הו' כי כי ויאמר אלהים פרו ורבו אינם חסופים מן חמירות הבריות כי הו' לברכה
 פרו שיביו פרים ורבים ולא יכ' עקרות. רבו שיוולדו פעמי' רבות. ומלאו את הארץ ביאורו
 שלא יסיו נמלאי' במקו' אחד. אבל ומלאו את כל דור הארץ. חס ה' חטא דור הפלג' שיחמו
 לעשות

אדרת בראשית אליהו

לעשות נד כוונת הבריה ורעו יח"ש לאסוף במקום אחד. אחתם נהרם עתה מחזו יח"ש מפני שה' מקביל לעומת כונת הבריה כנ"ל: וכבשה ביאורו שיעשו עמה כפי מנחת לבם. הן להרום ולחפור ולפתח ולשדד האדמה: ורדו' כו' כבר ביארונו. ובכל חיה כו' פיו נפש חיה כתרומתו והוא כולל כל מה שנברא מהארץ בהמה וחיה ורמש: ויארמך אלהים הנה נחתי לכם הוא ג"כ מעשרה מאמרות מפני שנתן כח בזה ופירות שיצאו ויסעדו את לב האדם לא קן עשב הסדה. ולכל בעה"ח נתן כח בעשבי הסדה שיצאו מהם ולא מתבואות חרעים ופירות כי לא יסעדו את לבם: וידא. אלהים וכו' את כל אשר עשה. ביאורו כי ראוי שדבר אחד יהי' טוב בעצמו וכאשר יתאיימו למנא' זולתו יהי' בלתי טוב אחתם מפעלי הש"י המה טובים בעצמם וגם עם חבור זולתם. ח"ל דרשו (מדרש רבה פרש' ט') טוב זה מלאך חיים מלאך זה מלאך מות. כוונתם לא שהמות הוא יותר טוב מהחיים. אלא כוונתו בעבור שכתב מלאך ומשמע שהמות הוא ג"כ טוב שאין דבר מהנמצאים שיהיו בלתי טוב ויולא מן הגדר. ואמר מלאך שחלית הכל בשביל האדם שיעבוד לצוראו לכן נאמר בו מלאך: יום השישי כבר ביארונו. ויברלו השמים והארץ וכל נבאם. הדיע לנו התורה כשם שיש נבא הארץ אשר נבראו בששת ימי בראשית נבא השמים: ויכל וכו' ההבדל בין כליה לשביתה הוא. כי שביתה מונעת להורות על העדר המלאכה והפסק בחלוצה מלאכתו. וכילוי נאמר על גמר מלאכה הוא רגע אחר גמר המעשה כי אין יתר גמר המעשה אלא אח"כ כשאין עוד לעשות. לכן מן ההכרח נאמר ויכל וישבר'. אלו נאמר ויכל הייתי אומר שכלה את מלאכת המכרים. ואח"כ התחיל מלאכה אחרת לכן נאמר וישבות המונח על העדר והפסק בחלוצה המלאכה. לכן לדורות נעתינו. כאשר יגיע שבת לפסוק בחלוצה ושלא לחשוב על מלאכת חול אף לעשות עוד. ויברך אלהים ח"ל דרשו (מדרש רבה פרשה י"א) ברכו בן קדשו בן. מפני שבשבת לא מלאכהו בשדה והוא הקידוש. ח"ש על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם וימים הוא הברכה. וכן לדורות מה שאנו שובחים בו ממלאכה הוא הקידוש. כי קידוש הוא לשון פרישה. ובברכה הוא שמו משכימים ביום השבת ואין אלו נלקחים להשתדלות פרנסת היום כי הוא מוכן מיום הששי. מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות. ביאורו כי לעשות משמעו לעמוד והוא כי הקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. ומידות מעשה בראשית ליום השבת בוכן מיום התחיל וביום השבת שבת אף מומנו ח"ש מכל. והבן: ח"ש בליקוטיו ח"ג דף קמ"א ח"ל אשר ברא אלהים לעשות. ענין השבת הוא כי בכל ששה ימים הראשונים הוליו כ"א פעולותיו וביום השבת נמו כלם ואע"ג שהכל נברא בלוחן ששה ימים ח"ש הכל בכח אצל בפועל הקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית והוא הולאחן לפועל וכ"א מוליו פעולתו ביומו תמיד ובשבת שובחים ח"ש הכחוב אשר ברא אלהי' לעשות פי' שברא הכל לצד לגמור בפועל. והו ג"כ כוונת המטע שיוגמר התכלית בפועל כח"ש במקום אחר. ולכן ואדם אין לעבוד את האדמה וכל שיה הסדה טרם יתחם שלא היו למעלה עד שהיו למטה: וכן הוקם המשכן משכן ח"ש (ב"מ י"ט ע"א) אוקירו לשייכו וכו' שהאשה מלפון ומשם זהב יתחם עכ"ל הובב: אלה וכו' תולדות השמים לא חקר למעלה. ובאה התורה להדיענו שתולדות השמים הנה מכוונים לעומת תולדות הארץ כי בחלוצה וכל נבאם גילה לנו שיש ונמלא נבא השמים. ובחלוצה זה גילה לנו שיש מכוונים כנ"ל: ח"ל דרשו כל מקום שנא' אלה פסל את הראשונים אלה תולדות השמים והארץ פסל תהו ובהו. ביאור' שפסל את תהו ובהו מהיותם תולדות הארץ. אלא הם עיקרי ומומרי הארץ כאשר ביארנו בתקומתו: בהבראם. ביאורו כי לא חקר אצל תולדות הארץ בריאה: אלא עשוי וינירה. עשוי שנאמר ויעש. ינירה כחשד"ל כל מקום שנא' ויהי אלו אלא לשון ינירה. והדיע לנו בזה שיש אצלנו ג"כ בריאה. ביום שעות. ביאורו שכולן נבראו ביום הראשון ואצל התולדות פי' הבראה ביום הראשון והינירה והעש' בשאר ימי המעשה. פי' אלקים כאן הזכיר שם הוי"ה ב"ה. מפני שיש אלהים מורה על ההשגחה כאשר ביארנו. וסם הוי"ה ב"ה מורה על שם שהוא נתן חיות לכל ואינו שורה אלא על עולם מלא כחש"כ והוא באחד ומי ישיבנו (איוב כ"ב) פי'

אדרת בראשית אליהו

פי' באחד שאינו שורה אפס כשהעולם אחד באחדות. וכן שמע ישראל כו' שיהיו ישראל חומדים
עולם וחומדים עולם במחשבה. ה' מורה על קדמותו קודם בריא' העולם. אלהיו. מורה
על זמן הווה. כמשה"כ אני ראשון ואני אחרון הוא מורה על עבר ועתיד. ומבטני אין אלהים
מורה על הווה. וכן אומרה לאלהי בעידי (תלים קמ"ו) הוא על זמן הווה. וה' שני מורה על
זמן העתיד. אחד הוא שורה כשהעולם אחד ושלם אז מיוחד את שמו עליו: והקדים ארץ לשמים
שחולת הארץ תבואר ותולדת השמים באו ברוח: וכל שית הסדה. הפסוק הזה הוא קשי
ההתכה כי הזכיר צפ' ראשונה וחולא הארץ דשא עשב כו' עץ עשה פרי. שנית החמיל בארץ
וסיים באדמה. ויתכן שהאילות והעשבים המכרים כאן אינן שהולא הארץ אבל הן המכרי'
בקללת האדם וקין הרדרד תלמית לך. וסיעור הכתוב כך וכל שית הסדה פי' אילני סרק הגדלים
ביערות ונקראים שית ע"ס שמיחיון זה עם זה כמ"ס חפני מה קולן נשמע כו'. (ענין במדרש
רבה פרשה י"ג) הסדה פי' יער כמו עשו איש שדה ההולך ביערות ללד יד וכן ולכל שית הסדה
הם הגדלים ביערים כמ"ס זו תרמוש כל חיתו יער (תלים ק"ד) וכן חית הסדה השלמה לך
(איוב ה') וכן עשב הסדה ביאורו עשבים הגדלים מעולם שאינם חרישים זרע כי לא המטיר
הוא בתחילת הסיפור עד שיבוא לחטא האדם וקללחו קין ורדרד. וכן אלה חולדות יעקב ולא
מכר יחס חילוחם עד שספר יוסף בן שבט עשרה שנה היה רועה כו' ועמך זכירתו עד שבאו
למלרים וסם גמר הענין ואלה שמות בני ישראל צפ' ויגש: והבדל בין מלה ארץ לאדמה היא
בכונה המדבר כאשר יחפין לרמוז על אדמת עפר אם לעבוד אותה או על פירות יאמר אדמה.
וכאשר יראה לדבר על חדשה יאמר ארץ או כלל העולם או א"י בפרטות לכן חר"ל על פירות
הארץ אומר בורא פרי האדמה שכוונתו על פירות העומחין מן האדמה שמרע ועבד חן מן
הפח שעל הפח או' המוילא חפני שבשבעת המינים מיוחדת להם א"י לכן מזכרין אחרים' ברכת
על הארץ. ואנו מתפללין משיב הרוח וכן על ומטר כונתו על א"י לכן תקנו על הפח לומר
מן הארץ המורה על א"י ששאר ארצות שותי' חמות א"י לכן כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ.
על כלל הארץ. ואדם אין לעבוד את העבודה על פרט האדמה שבויד בה והבן: ואד יעלה
מן הארץ בצ"ר פליגי ר' יוחנן ור"ל. ר"י אומר אין עננים אלא חלמלה שגא' וארו עם ענני
שתיא. ור"ל אומר אין עננים אלא חלמלה שגאמר חלמלה נשאים חקנה הארץ ובפר"א אומר
בזמן שישראל אין עושיין רעו של חק' חמים החמחמים הם שותים. והטעם חפני שישראל
חמברים שמים וארץ במעשיהם הנאותים או יורידו הגשמי' חלמלה ואם לא נעלרים חלמלה
ח"ס ואדם אין לעבד את האדמה כמו לעבדה ולשמרה. ולכן ואד יעלה מן הארץ חפני שלא
פיו זכות חמשים להוריד הגשמים חלמלה או אד עלה מן הארץ שגנו' שחו מן מים החמחמו'
ואמר מן הארץ חפני שהאידים עולים מן הערובת הארץ ויסודותיה. והסקה את כל פי האדמה
ספרטיה הנורד לעבדה. אד הוא עין ולפי שכל דבר ר"ל נמשל לעין וחשך לכן נקרא אד. יעלה
לשון סוד להורות שגנו' חמדי כך הוא: וייצר בשני יודין דר"ל שני יצרין יצ"ע ויצ"ר. (בברכות
ס"א ע"א) והוא מרומה ג"כ בפסוק להנחיל אהבה יס ודר"ל עתיד הקב"ה כו' ש"י עולמות.
עמנו שהאדם קוים אחס' בשני יצרים שלו ש' עולמות בשבירות יצ"ר ועשרה עולמות בשמעו אל
יב"ע והם מרומי' בתיב' ש"י ימין ושמאל. ייצר עולם ש"י. עפר מן האדמה. ביאורו עפר הוא
עפר חמחמו'. האדמה הוא אדמת סלע הקשה. ולפי שיצר אותה בשר ועלמות והוא עיקר בנין
האדם כי הגדין הם לחבור האיברים והטור לסככו ולכן יצר הבשר מן עפר חמחמו' והעלמות
מן הקשה. וזה"ל ורבים מישיני אדמות עפר יקנו (דניאל י"ב) לפי שמים אחס' יבנה תחילה
עלמותם ואח"כ בבשר לכן אומר אדמות עפר וכן אומר אך עמנו ובשרי אהס' (ראשית כ"ט) לפי
שהאב (מדה ל"א ע"א) מוריע הלבן שמחתו העלמות ואמו ומרעה האדם שמחתו הבשר. ולכן
היה עם יעקב ממשפחה אחת מלאו שהיה אחי אמו ומלאו ממשפחת נחור. לכן אומר עמנו
ובשרי אחס': ויפת באפיץ נשמת חיי' ויהי האדם לנפש חיה. ביאורו כאשר נפת בו הס"י את
נשמת

אדרת בראשית אליהו

שמות חיי' והי האדם לנפש חיה אז נחמה בו נפש הטומאת ורוח החייוני בפעם אחת כי חלקי הכחות באדם הם: חמשה. הבין. נפש הטומאת. רוח החייוני. שמה. ומה הוא החמשה את כולם אבל יחידה אינה באדם. אפס צימות המשים תשרה באדם וכן במעמד הר סיני וכן שם ישראל כאיש אחד בלב אחד ומה שחלקו הראשוני לג' נפשות לא שיש בו ג' דברי' נפרדי' אלא המהפכטיות מומה לכבד נקרא נפש ומה שמהפכטיות בלב נקרא רוח. ומה שעל המוח המהפכט נקרא נשמה. ואנקלוס חרגו' לנפש חיה לרוח ממללא כוונתו כי חמשה כחות אלו כלול' בשם אלו מחשבה דבור מעשה המהפכה באה מפאת הנשמה הפממית. והמעשה מחוץ והנפש והדיבור מרוח החייוני המוליך את הקול וחרגו' על נפש מלת ממללא ועל מלת חיה רוח. כי א"א לכתוב ממללא רוח רוח נשמה חיי' הוא רוח אלהי' חיי' ורוח אדם שנקרבו הוא רוח מרוח ובהשיגו להפחדק ברוח אלהי' שטור מוחו הוא השגת רוח הקדש כח"ס צס"י: וישע בן צעון. עין הוא מקי' דען וסמן שכל הארץ ויטע בן במקלה עדן וכפי קבל' חז"ל (פסחי' י"ד ע"א) א' חשאי' בעדן. מקדש פי' למחר העדן והוא בדרומית מערבית של כנול' ויש שם את האד' אשר יר'. כאשר נגמר לורחו על מחכונתו ואע"פ שכבר נעשה בן צו' ג' וכן האדם ביום ו' שם נאמר בדרך כלל וכאן הידיע בדרך פרט וכן הוא בכל הסור' בתחל' נאח' סחם ואח"כ פיר' בכלל ואח"כ בדרך פרט: ויצטח כל עץ נחמד הסבדל בין מלת טוב לנחמד. הוא כי טוב נאמר בהסכמה על חטעג הגופי. ונחמה נאמר על עוג הרוחני וכן בקימי המדומות להשיג עושר וכבוד ויקר ונחמה הוא ששה ידות וטוב הוא חלק אחד כמו ששה ימי המעשה האדם רודף אחר קייני' המדומה הן יקר למטא. ושבת הוא יו' העוב להחטעג באכילה ושחיה וטה לנו הש"י ב"ה להחטעג באכיל' ושחיה והוא קודם כמו שחיה אכיל' הקרבני' לכן מלת נחמד' עולה במספר ששה פעמי' מלת טו"ב: ועץ החיי' בתוך הגן באחמע בגן. ועץ הדעת נחמד אחר מלת וילחם או שהטען הדעת עומד אלא עץ החיי'. הדעת טוב ורע כי ידעת הטוב ורע הוא רע מאלד כי מה שאדם חס יותר הוא יותר מעולה כחש"א"כ אשרי תחמייו דרך וכן נח יעקב ואיו' נחמלו במדות תחמייות' כי לולא דביקות האדם בדברי' החומרי' היה נשאר דבקה בעיניו ה' ולא היה בומר בדברי' ערבי' ומחוקי' לפי שעה. כי כל הנעשה לבעל התאווה אחר רוב השתדלות בעיני רע. נעשה לתחמייו דרך בעיני טוב בלי עמל ואין אבל העלויים שאלי' חומרי' אין חזיק להם ידיעת טו"ר לכן לוח שלא יאכל מוחו: וכאן הוא פרטת של בן עדן ובמאמר לא טוב היות האדם הוא סיפור פרטי של יצירת האדם: וגדר. הסבר יולא מעדן למחרת ומחם יסובב אל הפאוז והלדדן ומחם יפרד. ביאורו כאשר יולא חגן מחמיל הפירוד. והיה לארבעה ראשים. חמי' שיש לי הרבה פיתלים אפס ארבעה הם גדולים והמה ראשים בערך זולתם: פישון כמו פשו ורבי. הוא ההולך במרחק. ארץ החיילה אשר שם הוהב. ביאורו חפני שמואל בצורה ב' ומקומות הנקרא חיילה א' חמי' כוש. סבא ומיילה כי שמות הנכרים המכרים בצורה יש מדינת הנקראים על שמה. וא' חמי' שם ואת איפיר ואת חיילה לכן לין כאן אשר שם הוהב והוא המכר אלא איפיר ואמר עד סיון אחד ששט הוהב הטוב מחשבה וסבים (יומא מ"ד ע"ב) א' הנקרא זכב טוב שאין בו סבים ולא נחסר כבוד כלל. ואמר בדולח ב"א חפני שמכר בצורה ועינו כעין בדולח (במדב' י"א) וכן אכן הסהם ב"א חפני שמכר בצירה אלא אבני האפיר. כאשר ביאורו במלת יום הששי' הסבינו והסבר הרביעי הוא פרת. כי שלשה המכרים הם המהפכים לגדי ופאוזת העולם. אפס נבר הרביעי הוא בעמזו הנמשך מעדן והוא נקרא פרת. ולכן כל הסהרות כאן עדו כשר"ל (בכורות נ"ה ע"ב) הנדר מן פרת אסור בכל הסהרות. וכן פרת סהדא רבא: ח"ל בליקוטין ח"ג דף קמ"א ד' נהרות. הראשון במסד לכן שם בדולח סהי' לכן ואדמומית מעורב ונכלל בו שבו להט המכר המהפכת. וכן זכב הארץ סהי' טוב את האור כי טוב וגם ביסוד לכן שם אכן הסהם של יוסף. וכלל ג"כ כולם באבני האפיר. והשני גימון ששם סולך על גמון וכן כוש טלד מחם והשלישי מדקל.

אדרת בראשית אליהו

מד וקל מורכב חב' לדין וכו' כחו היות שבו' מד וקל וביא קדמת שבו' מרח' וב' נהרות
הראשונים אחר סובב לפי שזרועות העולם מחזקין לארץ וסובבין אותה אבל משך סת'ח
סול' אליה בחוט השדרה ויסודו והנהר הרביעי הוא פרת שבקרב האשה פרה ורבה הורע
שמרית זה וביא ח'ג' שלה שמחברת בח'ד' והנהר חטיל' ג' טיפין כידוע וביא טפה אחת
הכוללת וכן ד' אותיו' הו'ה' צ"ה' מחג"ס כידוע וח"ס' כל הנותן מחטו בין נפון לדרוס בין
מי נהרות הראשונים כ"ל וכח"ס ציוס עשות ה' אלהים ארץ ושמים שארץ ושמים צין ה'
אלהים עכ"ל הזהב: לעצדה ולשמרה: לעצדה הוא עבודה האדומה וההשקאה והשמירה שלא
יעלה זה פריך חיות. וכן חלקי המזות הם שנים עשר ול"ח. עשה הם בגדר העבודה.
ול"ח בגדר השמירה ואדם הראשון ע"ס זכה להשקות את הבן כמבואר בזה"ק ע"ס:
ויצו כו' על האדם. פי' לחזקת האדם. לאחר פי' שיח' לאשתו. ור"ל דרשו (סנהדר'
כ"ו ע"ב) בזה הפסוק שנעשה על שבע מזות. וא' מהם גול אף שלא ה' זולתו. אפס נעשו'
שלא יאכל חפירו' המוכן לזולתו. מכל עץ הבן אכל תאכל. אבל הוא מקור כמו זכור וכן אי'
אפשר לו לאכול בתחומות אבל יחשוב לאכול כאשר ירעב. והי' הציווי שאכל מכל עץ הבן ולא
רע'. ולכן אחר הכחש אחר אדם ואוכל. כוונתו שהש' שאלו ה' צ' דברים. א' חפיו מה אכל
מזון הדעת ב' חפיו מה לא אכל מחשך אילנו' ובא' החשוב ואוכל עוד מהם זאת חקיים.
ומזון הדעת טוב ורע פי' כשאכל מחטו נחערב רע בטוב יחד גם בעסק המזנה עוסק שלא
למח. ובאכילה ובחשגל הכל לחיות היום. ציוס אכלך מחטו מוח תמות. כחשכ"כ (תהלים
לד י"ג י"ד) מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב. ועד לשוק מרע וספחך מדבר
מרמה. כי עץ הדעת טוב ורע הוא המרמה מוכוסה שגשג. סם המוח מוכוסה בנפח שפתי
חלקות. א"ל מי האיש החפץ חיים ישמור שפתיו מדבר מרמה. ומי שאוהב ימים לראות טוב
יעזר לשון מרע יראה טוב כל ימיו. שיעזר לשון מדבר רע על האדם כי היא שקולה עד
שלא עבירות (ערוכין ט"ו ע"ב) ע"ג ג"ע וס"ד. ומרמה היא שמרמה עצמו טוב לזולתו ולעזרו
ברעתו. זה הטוב הוא קשה מחיש רע בפועל שא"ל לשמור מבטל מרמה זה עץ הדעת טוב
ורע שיעזר באכלו מחטו שני דרכים אלו איך לראות לזולתו טוב ובלבו ימים ארבו. או לעשות
רע בפועל. כי ציוס אכלך מחטו מוח תמות אין זה עושה האכילה כי מחטו שנעשה יותר חשע קללות
ועד עיקר הקללה שאמר כאן לא הזכיר. לו אלא אגב. אפס הדיע אותו טבע האין הואת.
וכן כל המזות נעשו טוב לזו כל הימים. מחטו פי' אפי' מקלחו. עוד כעזרו. ביאור שבו'
לו פרטפי' והי' חוס מאחריו ולא הי' לו לחזקת לסייעו אותו לכן אחר אעשה לו שיבי' כעזרו
לפני שיפרד אותה מחטו וישמש לפניו. האדם יעבד את ה' וביא תשתדל אופן קיומו בחזון
ובמלבושיו: ויצד ה' וכו' לא חשב בהמות שלא היו בכלל ביאה. חפיו שהם אלו בישוב אבל
בקריאת שמות חשב ג"כ בהמות כי גם להם קרא שמות: אל האדם לראות מה יקרא לו.
ביאורו שהאדם יראה ויתבונן איך לקרוא אותם. כפי תכונתם כחש"ל (מדרש רבה
פ' י"ח) לך נאה לקרות שור ולך נאה חמור. וכל אשר יקרא לו האדם נפש מיה הוא
שמו ביאור ושמו הוא לפי נפש מיה שלהם קרא שמום ולא לפי חומרם. ואמר הוא
שמו כחשכ"כ מונה מספר לכוכבי' לכלם שמות יקרא פי' שמות לפי עבודת' והסגנה.
שחקיימו שמום בעבודת' חמור בכליבס ושור לעול ולרדי'. ויקרא וכו' לכל בהמה
ולעוף השמים. מלת כל מוסך אחר עמו כל עוף השמים ג"כ. ולפי שהפסיק בין בהמה להם
בעשות לכן חור ואמר ולכל מיה שהם וכן הוא בכלל בכל התורה: ולעולם לא מלא נמר
כעזרו. ר"ל דרשו (במות ס"ב ע"א ועיין בגמרא) מלמד שגא על כל בהמה ומיה
ולא נתקדש דעתו כו'. פי' מלת שגא כמו בא לו אצל פרו ר"ל שכן יראה בשכלו שמכל המימי
אין לו בין זוגו. ולמדו ר"ל זה ממלת מלא משמע שטרה ומקד ולא מלא: אחת מלשונותיו. פי'
שהיה לו מאחריו ב' מימי נלעו של עצמות: עולם מעלמי ובשר מבשרי כבר ביארנו. מלת

יקרא